

Enita Čustović

Odsjek za žurnalistiku/komunikologiju
Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu
enita.custovic@fpn.unsa.ba

Prikaz knjige: Uvod u studije medija, Priručnik za predmete Filozofija medija i Sociologija medija, autorica Fahire Fejzić Čengić i Halime Sofradžija

Bosanskohercegovački književni fond odnedavno je bogatiji za veoma koristan priručnik. Autorice Fahira Fejzić Čengić i Halima Sofradžija priredile su Uvod u studije medija, priručnik za predmete Filozofija medija i Sociologija medija. U trinaest poglavlja, na preko četiri stotine stranica, autorice su objedinile relevantne tekstove iz oblasti filozofije i sociologije medija. Priručnik se sastoji od tri autorska rada i deset tekstova drugih autora, povezanih istom crvenom niti – egzistencijom čovjeka kroz egzistenciju medija. Tragajući za stvarnošću, čovjek živi virtualnost, dok mediji istovremeno postaju paralelna stvarnost i utočište lutanja današnjeg čovjeka. U tom smislu, filozofska i sociološka dimenzija medija neodvojive su, one se isprepliću, šta nam poentira i ovaj priručnik.

U prvom poglavlju, počinje potraga za odgovorom na pitanje – da li sudjelovanje u iluziji proizvodi stvarni učinak? U ovom dijelu, analizira se kritika suvremenih masmedija Noama Čomskog, s akcentom na njegovoj kritici vojnih operacija u Vijetnamu. Također, razmatra se i zamagljivanje razlika između virtualnih i stvarnih iluzija, kroz dio knjige Nenada Vertovškega.

Drugo poglavlje vodi nas ka filozofiji medija i uči kako (op)stati s medijima. Autorica Fahira Fejzić Čengić u fokus interesovanja stavlja čovjeka – umreženog i u mreže uhvaćenog i uronjenog, digitalizovanog i dehumanizovanog. Čovjeka opsjednutog stvaranjem lažne, iskrivljene i nepostojeće slike o sebi, umjesto usavršavanjem stvarne, vjerodostojne i postojeće slike sebe.

U trećem dijelu, autorica Fejzić Čengić, dijelovima iz svoje autorske knjige Medijska globalizacija svijeta, u fokus stavlja medije i primat medijske uvjerljivosti nad empirijskom istinitošću. Problematizira, kako za vrijeme nastanka knjige (2004. godina), tako i sada važnu odrednicu pozicioniranja novinarstva – između etike konačnog cilja i etike odgovornosti.

Umreženo društvo i njegov uspon, Manuela Kastelsa predmet je preokupacije sljedećeg poglavlja ovog filozofsko-sociološkog priručnika. Tehniziranje svijeta i mediji, kultura umreženog društva, izgradnja društvenog identiteta i drama neumreženih, novi mediji i diverzifikacija masovne publike, neke su od tema koje su svoje mjesto našle u ovom poglavlju.

U petom dijelu, Hiperpolitika i savremeno društvo – proces tehniziranja svijeta, predstavljeni su dijelovi knjige autorice Halime Sofradžija. Estetizacija politike predmet je interesovanja ovog poglavlja Priručnika, a autorica Sofradžija nas, komparirajući mnoge autoritete iz oblasti sociologije medija, filozofije medija, medijske kulture i komunikološke znanosti provodi kroz iskustvo političke bespomoćnosti. Govoreći o svijetu kao slici i hiperrealnosti, autorica poentira Bodrijarovu misao koja kaže: „Na horizontu simulacije nestao je svijet“.

U narednom dijelu Mediokracija, medijska kolonizacija politike, razmatra se logika masovnih medija, gdje se događajnost stvari u političkom svijetu i pravilima prikazivanja razmatra kroz devet temeljnih modela načina sceniranja političkih događaja, ali se tretira i infotainment kao izvrstan način posredovanja politike.

Sedmo i osmo poglavlje Priručnika predstavljaju dijelove, sada već kulturnih knjiga autora Seada Alića, Masmediji – zatvor bez zidova i Masovna proizvodnja narcizma. Krećući se od „medij je poruka“ do „filozofija medija je poruka“, autor Alić povezuje nama bliske pojmove i predmete kojima smo se još u djetinjstvu divili – kao što je kaleidoskop i predstavlja ih u prizmi nove stvarnosti. Razumijevanje šireg konteksta ideje masmedija kao zatvora bez zidova svakako je moguće tek uvidom u cjeloviti rukopis. No, činjenica je da je svojim tekstovima filozofije medija autor naznačio ono što danas živimo: Pojavom reality programa i kuća u kojima su ljudska bića zatvorena, dehumanizirana i stavljena na dvadesetčetverosatno posmatranje voajerima sa izopačenim sistemom vrijednosti – Alićev „masmedijski zatvor bez zidova“ formalno dobiva i zidove.

U masovnoj proizvodnji narcizma, autor prati strukturu mističnih obreda na globalnom ekranu, a u traganju za diskursom imunim na medijsko manipuliranje, pita se – nije li čudno što nikome ništa nije čudno?

U devetom dijelu, knjigom Masovni mediji, politika i demokratija, Džona Strita, autorice su propratile proizvodnju vijesti, kulturološke studije i utjecaj medija. Izveštavanje o politici, kao pričanje priča, zabava kao propaganda, spin doktori, medijski savjetnici i oglašivači, samo su neke od tema kojima se u ovom dijelu posvećuje pažnja. Kontrola konglomerata, medijski moguli i moć medija, stvaranje medijskih carstava direktno korespondiraju sa vlasništvom i kontrolom kao simbolima moći današnjice.

Konstrukcija političkog spektakla naredno je poglavlje Priručnika. Razmatrajući dvosmislenost političkih vijesti – od njenih važnosti, kontrasta i opozicije, interpretacije, bespomoćnosti, tipova vijesti, autor Edelman nas uvodi u konstrukciju privlačnosti vijesti. Zaključuje da „ingenioznost ljudskog uma za konstruiranje svjetova i sposobnost jezika da podupre taj talent, suptilno i prikriveno, ali također i fundamentalno utječu na politiku.“

Jedanaesto poglavlje Doba slike u teoriji mediologije, autorice Nadežde Čaćinović, primarno mediološke orijentacije, razmatra vizualnu kulturu kroz dostupnost slika, dok se pretposljednje poglavlje Informatička bomba, kako mu i sam naziv kaže, bavi „razarajućim“ dejstvom informatike, dehumanizacijom i automatizacijom svega plemenitog i postojećeg.

U posljednjem, trinaestom poglavlju, Urlih Bek razmatra društvo današnjice kao rizično društvo. To je ujedno i posljednja destinacija na kraju ovog filozofsko-sociološkog medijskog putovanja – svi prethodno razmatrani fenomeni učinili su današnja društva veoma izazovnim i za savremenog čovjeka rizičnim, sažetim u „novoj nepreglednosti“.

Priručnih tekstova za filozofiju i sociologiju medija upozorava i poziva na opreznost da ne zalutamo i ne izgubimo se. Naše dobrovoljno sudjelovanje u medijskoj (stvarnoj) iluziji, nije samo proizvodnja pristanka, nego i garant proizvodnje stvarnog učinka, što nam poručuju i tekstovi iz ovog priručnika. Svijest o nesvijesti možda nije odgovor, ali je početak traženja odgovora na pitanje – gdje smo i kuda idemo?

Ovim sistematičnim i preglednim priručnikom, na jednom mjestu okupljeni su relevantni tekstovi iz filozofije i sociologije medija. Autorice su ne samo osigurale kavalitetnu literaturu za predmete iz pomenutih oblasti, nego i naučnog lutanja poštedjele studente i sve istraživače medija filozofsko-sociološke profilacije.

This journal is open access and this work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.